

JUKWAA LA UCHUMI

ICARDI, PEREDES SOKONI

MSHAMBULIAJI Mkuu Icadi na Kilimo
Leandro Peredes, Huenda

UK.22

Wataalamu wanavyoumiza vichwa kupata mbinu bora za ufugaji sato

Mchuzi akiwa ameshika samaki wa sato

Na LATIFA GANZEL

SAMAKI ni wanyama wenye damu bandi wanooishi kwenye maji ya mto, mabwawa, mazwa au khati.

Wote wana uki wa mgongo, wanabamba okajoto, nyuma ndani ya maji kwa kuyavuka kwenye mashauri ya kuta au kinyiti za samaki wadogo wenye urefu wa semina moja na wambwa wenye urefu nadi mita 15.

Hata hivyo viumbeha wakubwa kwenye maji ya sataki bali nyangumi ambao ni mamia.

Katika maku ya hivi karibuni kumewawa maji feda kutwa za uwekezaji katika ufugaji wa samaki kwa ajili ya bushara ndani na nje.

Ufugaji wa samaki unafuata nyingi mwingini kwa feda hizi ni kuongeza kupata kwa wakulima hurahipisha upatikanaji wa makazi hapa ama ya protin, unapoteyuka kwa kubwaya uvunaji wa sataki katika majimbara ya asili kama mita bahari na majiwa.

Utafiti mbarabwili unaoonyesha kijiwa, samaki aina ya sato au ilipia ni sataki wachotaa kufugwa katika mabwawa, samaki hawa wanakwaa kuzaa kwa wengi wawe katika mabwawa.

Kuna aina nyingi za sato wapo wa aina nyingi katika maeneo mbalimbali mifano sato mwekundu, sato wa Msumbaji, sato wa Mwanza na sato mweupe.

Wataalamu wanashauri kufuga zaidi sato wa Mwanza kutokana na utafiti uliofanyika katta ambao umecoonyesha matokeo mazuri kwa aina hiiyo.

Hata hivyo ufugaji wa sataki aina ya sato unatajwa kuwa ni mafanikio makubwa kutokana na sababu mbalimbali. Icha ya mshango mkubwa wa ufugaji wa samaki na uvuvi kwa ujumla wake kuchangia zaidi ya asilimia nne ya pato la Taifa.

Watafiti wametokwa kuji na majiwa sataki za kutaziba vifanangizi bora ni kukabiliana na hali hiyo.

Sauti Mkuu wa Mtaalamu wa samaki iliyejitaka ujuzi wake kutika Chuo Kikuu Cha Dar es Salaam anasema sato la samaki lina maitaji makubwa huku uzalishaji wakubwa katiya.

Asasima samaki ni mbinu mkubwa cha protin ambacho kinatumika haraka katika maji wa majidama huku yanachangia kama kiko anayama nyekundu.

Aisema samaki unayeweza kuingia sakoni utabakwa awe na gramu 300 hadi 500.

"Wakugaji wengi wanafika gramu 250, na ndio kwango kinachopimwa katika soko kwani kwenye soko moja wanaweka kuingia wanne, huku wenye gramu 300, huingia watatu na gramu 500 ni wawili kamaliza."

Anasema samaki wana msingi wa kusikwa ni kwanza kina wakati kumikwa na zito la kuvuvi, iki kusoma samaki wazalane hususan kishiki cha mto wa Mchiri hadi jua.

Aisema samaki aina ya sato wana soko kutwa na bei yake ni kati ya sh. 7,000 hadi 10,000 kwa kilo.

Icha ya mshango mkubwa wa ufugaji wa samaki na uvuvi kwa ujumla wake kuchangia zaidi ya asilimia nne ya pato la Taifa, watafiti wametokwa kuji na mbinu sahihi za kutaziba vifananga bora ili kukabiliana na hali hiyo.

Mkurugenzi wa shahada za jua utafiti uliowitishaji teknolojia na ushauri kutoka Chuo Kikuu cha Sokoni cha Kilimo (CUK) Profesa Espin Karimambo anasema hayo wakati wa uzoalishaji wa matokeo ya maji wa maku mwili wa utafiti wa ufugaji wa samaki, uliaji, na hali ya vinasaji wa utafiti wa Mto wa Kijiji na Kijiji na Kijiji.

Anasema kwamba mradi huo ulienga kupata ukarimu mbalimbali za uzalishaji, unamamizi na kutafamu uwezo wa samaki sato katika ufugaji wa mabwawa, katika wabaya hizi ili

kupanga ufugaji samaki wenye tija na majiwa sataki.

Profesa kumfundisi akivama hadi ufugaji wa samaki aina ya sato haliwazi na mafanikio makubwa kutika kwa sababu mbalimbali ikiwa ni pamoja watalihe bora ya samaki, ubora duni wa vifananga na huduma za uzalishaji za utaji.

Sataki nyingine alizitajwa kuwa ni hali duni ya mabwawa ya maji mizogonywa ya samaki katika maji

Tumeenga kutumia vifananga vya sato kutoka kwenye vyanzo vinavyofahamika, kutumia chakula chenye ubora na uwiano sahihi na utanzaji na matumizi bora ya maji na udhibiti wa mazonjwa

Mjuzi wa Mchiri wa Ustahiki Sato, Dr Kupoponi Mwanjira.

uzhimozhuaji hufu wa wawakwe katika ufugaji.

Anaongeza kwamba utafiti unaoonyesha samaki katika mabwawa kwenye wamekwa wakukwa polepole na kuti maji kidogo na hivyo feda huapoteviana kuwa ni kidogo.

Kutokana na changamoto hizo akasema nchi maana SUA kwa kushirikiana na kimo cha uzalishaji samaki cha Weyo ya Mifugo na Uvuvu cha Kipindi kwa utafiti wa Tume ya Kawaida na Teknolojia, COSTECH wameona umuhimu wa kufanya utafiti huo ili chongamoto hizo zipate majibu na samaki wakuu vyanji.

"Watafiti wanakuja na mbinu sahihi za kutaziba vifananga bora, ambavyo ndavyo vitakuwa rasmi kutumika katika maeneo tatalahi hapa nchini, hususan katika maeneo ya

utaji ya Kilosa na kibaha, wameviji mtaalamu huyo.

Mjuzi wa watafiti waliojiitaka kupita utafiti huo, wameenga kuingia vyanzo wa wabwawa wadogo kutaziba vifananga vya sato na kuwaziba na wamepata kupimbele cha utafiti kwa mabwawa ya wawakwe na vyanji.

Utaji uliofanyika katika majidama ya Wabaya ya Kilimo Mkuu Morogoro na Kibaha vijiji Mkoa Pwani ukangalia maeneo maruo mafano ambayo ni matumizi katika ufugaji bora wa samaki," anasema mtaalamu huyo.

Anataja malengo mwingine ni kutumia ubwawa utofu baina ya sato wazalishaji wa watoke katika mazingira ya asili kwa kutumia maunimizi na vinasaji. Pia kutambua nia matumizi za utafiti huo zinazowezesha sikuaji wa haraka wa samaki hoo.

"Tumeenga kutumia vifananga vya sato kutoka kwenye vyanzo vinavyofahamika, kutumia chakula chenye ubora na uwiano sahihi na utanzaji na matumizi bora ya maji na udhibiti wa mazonjwa," anasema.

Sambamba na kuwepo na talm erodovu na mafunzo endelea, kwa wafugaji na wataalamu na manango maalumu wa wawakwe cha vyanji katika ufugaji wa samaki.

Kingi kuu ni kutaziba vifananga bora wa samaki aina ya sato ili kuongeza tija kwa ajili ya kupunguza umakini na kubatesha upatikanaji wa chakula hicho.

Aisema zaidi ya asilimia 70 ya wafugaji wanalicha pumbe za mahindi katika maji wa angaunga.

Anasema kutokawapo kwa vikundi vya wafugaji samaki vinavyojitawa kisheru, hivyo wofugaji wengi wametawanyika na kukabiliana na utaba wa maji.

Anasema vyanji wengi hawajipitughulishi na ufugaji wa samaki.

Wavuvi kazini

